Talim Noktası.

6. Sınıf

Türkçe

Yapım eklerinin işlevleri ve değerlendirme ifadeleri; de, ki, mi ve iki nokta

3. Tema: Farklı Dünyalar · Konu 02 · Konu Anlatımı

3. TEMA

Yapım eklerinin işlevleri ve değerlendirme

ve

Bu temada neler var?

1 Okuyalım: Damladaki Dünya 4
2 Yapım Ekleri Ne İşe Yarar? 6
3 Değerlendirme Yaparken 9
4 Yazım ve Noktalama Köşesi 12
★ Konu Testi 16
★ Cevap Anahtarı 18

"Göz" kelimesini biliyorsunuz. Peki "gözlük", "gözlükçü", "gözlüklü" ve "gözlem" kelimeleri nasıl doğdu? Hepsi aynı kökten türemiş ama her biri farklı bir anlam taşıyor. Bu farkı yaratan, köke eklenen **yapım ekleridir**. Bu konuda yapım eklerinin kelimelere hangi anlamları kattığını keşfedecek, bir konuyu değerlendirirken kullanılan ifadeleri öğrenecek ve "de", "ki", "mi" ile iki noktanın yazım kurallarını uygulayacaksınız.

Bu konuda

- Özgün bir metni okuyacak, metinde açıkça söylenenleri bulacaksınız.
- Yapım eklerinin kelimelere kattığı anlamları, yani **işlevlerini** ayırt edeceksiniz.
- Bir konuyu değerlendirirken "oldukça, kısmen, çünkü, bu nedenle, sonuç olarak" gibi ifadeleri yerinde kullanacaksınız.
- "de, ki, mi" yapılarının yazımını ve iki noktanın kullanımını öğreneceksiniz.
- Yapım eklerinin işlevleri ve değerlendirme ifadeleri yazılı sınavda ölçülmez: Ekleri ezberlemeniz gerekmez, kelime türetmenin mantığını kavramanız yeterlidir. Konu testindeki bu konularla ilgili sorular alıştırma içindir. Yazım ve noktalama kuralları yazılıda sorulabilir.

Anahtar kavramlar

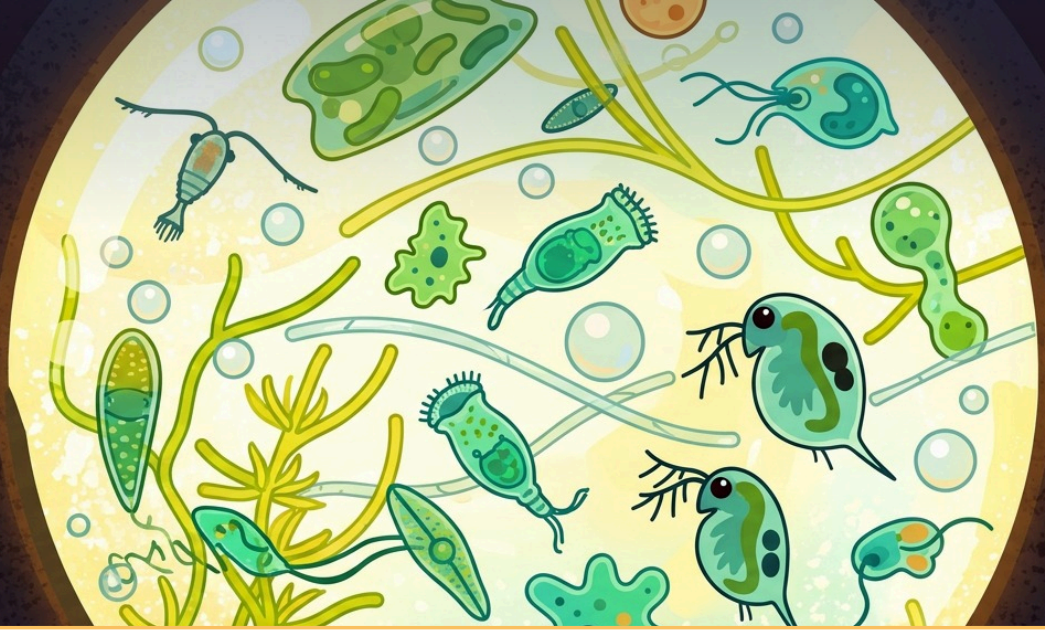
kök · yapım eki · işlev · türemiş kelime · değerlendirme · gerekçe · bağlaç · iki nokta

Etkinlik 1

Ön değerlendirme: Ne biliyorum?

1. "balık" ve "balıkçı" kelimeleri arasındaki anlam farkını bir cümleyle açıklayınız.
2. "tuzlu" ve "tuzsuz" kelimelerine eklenen ekler kelimeye hangi anlamı katmıştır?
3. "Bu film güzeldi." ve "Bu film oldukça güzeldi çünkü konusu sürükleyiciydi." cümlelerinden hangisi daha ayrıntılı bir değerlendirmedir?
4. "Bende kulübe katılmak istiyorum." cümlesindeki yazım yanlışını düzeltiniz.

Notlarım

1 Okuyalım: Damladaki Dünya

Etkinlik 2

Okumadan önce

- Başlığı okuyunuz. Bir su damlasının içinde nasıl bir "dünya" olabilir? Tahmininizi yazınız.
- Metni sessiz okuyunuz. Okurken aynı kökten türemiş kelimelere dikkat ediniz.

★ DAMLADAKİ DÜNYA

Çarşamba günü bilim kulübümüzün toplantısı vardı. Danışman öğretmenimiz Şule Hanım masaya içi bulanık suyla dolu bir kavanoz koydu.

— Bu suyu dün okulun arkasındaki gölden aldım, dedi. Sizce içinde ne var?

— Hiçbir şey yok, dedi Ozan. Sadece su ve biraz çamur.

Şule Hanım gülümsedi. Damlalıkla kavanozdan bir damla su aldı, ince bir camın üstüne damlattı. Sonra camı mikroskobun altına yerleştirdi.

— Şimdi sırayla bakalım, dedi. Ama önce gözlem defterlerinizi açın. Her gözlemci gördüklerini yazacak.

İlk sırada gözlüklü arkadaşım Can vardı. Gözlüğünü çıkarıp mercekten baktı ve bir an donakaldı:

— Burada bir şey dönüyor! Hem de çok hızlı!

Sıra bana geldiğinde ben de baktım. Küçücük damlanın içi kalabalık bir şehir gibiydi. Yeşil, yuvarlak canlılar yavaşça süzülüyordu. Renksiz, uzun bir canlı ince kirpiklerini sallayarak hızla yüzüyordu. Şule Hanım bu yüzücünün adının "terlik hayvanı" olduğunu söyledi. Gerçekten de biçimi bir terliğe benziyordu.

Toplantının sonunda herkes gözlemini okudu. Defne'nin notları oldukça ayrıntılıydı çünkü gördüğü her canlıyı küçük bir çizimle göstermişti. Ozan ise yalnızca "Çok canlı vardı." yazmıştı. Şule Hanım ikisini de dinledi, sonra şöyle dedi:

— Gözlem yapmak sabır ister. Bir şeyi değerlendirirken de gerekçe göstermek gerekir. Defne'nin notları bu nedenle daha yararlıdır.

Ozan biraz utandı ama hemen defterini açıp eksiklerini tamamlamaya başladı. Kulüpten çıkarken pencereden göle baktım. Sonuç olarak artık o gölü eskisi gibi görmüyordum. Sakin görünen suyun içinde hiç uyumayan, kalabalık bir dünya vardı.

Bu metin özgün olarak yazılmıştır.

Kelime köşesi

- **danışman:** Bir işte bilgisine başvurulan, yol gösteren kimse.
- **mercek:** Işığı kırarak cisimlerin görüntüsünü büyüten ya da küçülten saydam cisim.
- **gözlem:** Bir varlığı ya da olayı dikkatle izleyerek inceleme.
- **donakalmak:** Şaşkınlıktan ya da korkudan olduğu yerde kalmak.

Etkinlik 3

Metinde ne yazıyor?

1. Şule Hanım göl suyunu nereden almıştı?
2. Ozan kavanozdaki su hakkında ilk başta ne düşünüyordu?
3. Terlik hayvanına neden bu ad verilmiş olabilir? Metinden bir kanıt gösteriniz.
4. Şule Hanım'a göre Defne'nin notları neden daha yararlıydı?

Ne öğrendik?

1. Metindeki olayların sırasını 1'den 4'e kadar numaralandırınız: ( ) Herkes gözlemini okudu. ( ) Şule Hanım bir damlayı camın üstüne damlattı. ( ) Can mercekten baktı. ( ) Şule Hanım kavanozu masaya koydu.

2. Anlatıcı kulüpten çıkarken göl hakkında ne düşündü?

3. Ozan'ın Şule Hanım'ın sözlerinden sonra yaptığı davranışı değerlendiriniz.

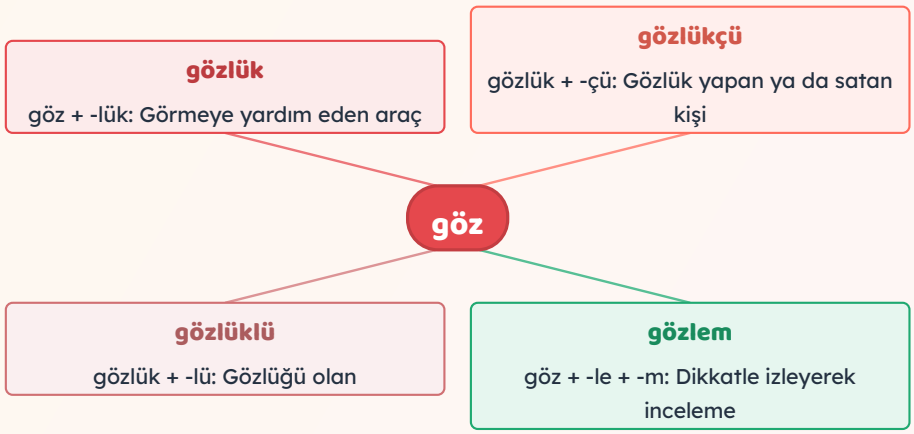
2 Yapım Ekleri Ne İşe Yarar?

Önceki konuda kelimelerin **kök** ve **eklerden** oluştuğunu, yapım eklerinin yeni kelimeler türettiğini öğrendiniz. Şimdi bu eklerin kelimeye **hangi anlamı kattığına** bakalım.

Tanım Yapım ekinin işlevi

Bir yapım ekinin eklendiği kelimeye kattığı yeni anlama o ekin işlevi denir.
Yapım eki eklenerek oluşan kelimeye türemiş kelime denir.

Bir kökten bir aile: göz

Aynı kökten türeyen kelimeler birbiriyle anlamca ilişkilidir ama her biri farklı bir şey anlatır. Yapım ekleri kelimelere sık sık şu anlamları katar:

İşlev	Örnekler
Meslek	balık**çı**, gözlük**çü**, yol**cu**

İşlev	Örnekler
Araç gereç	göz**lük**, tuz**luk**, sil**gi**, süz**geç**
Yer	dur**ak**, kon**ak**, çay**lık**
Sahip olma	bahçe**li**, gözlük**lü**, kirpik**li**
Yokluk	renk**siz**, su**suz**, tuz**suz**
Küçültme, sevgi	küçü**cük**, kedi**cik**, kuzu**cuk**
Soyut kavram	iyi**lik**, dost**luk**, sev**gi**
İş, hareket	göz**le**mek, su**la**mak, temiz**le**mek

Tablodaki "-lık" ekine dikkat ediniz: "gözlük" kelimesinde **araç**, "çaylık" kelimesinde **yer**, "iyilik" kelimesinde **soyut kavram** anlamı katmıştır. Yani aynı ek farklı kelimelerde farklı işlev görebilir. Bu yüzden ekleri ezberlemek yerine kelimenin **cümledeki anlamına** bakarız.

MESLEK: BALIKÇI

"balık" + "-çı": Balık tutan ya da satan kişi.

ARAÇ: SÜZGEÇ

"süz(mek)" + "-geç": Sıvıyı süzmeye yarayan araç.

YER: DURAK

"dur(mak)" + "-ak": Taşıtların durduğu yer.

Örnek 1: Metindeki kelimeleri çözümleyelim

Soru: Metindeki "damlalık", "gözlüklü", "renksiz", "yüzücü" kelimelerini köküne ve yapım ekine ayırınız, ekin kattığı anlamı yazınız.

Çözüm:

Kelime	Kök	Yapım eki	Kattığı anlam
damlalık	damla	-lık	Damlatmaya yarayan araç
gözlüklü	göz	-lük, -lü	Gözlüğü olan
renksiz	renk	-siz	Rengi olmayan
yüzücü	yüz(mek)	-ücü	Yüzen, yüzme işini yapan

"gözlüklü" kelimesine iki yapım eki eklenmiştir: Önce "göz" kökünden "gözlük", sonra "gözlük" kelimesinden "gözlüklü" türemiştir.

Yeni bir kelimenin anlamını çözmek

1. **Kökü bul**
   Kelimenin anlamlı en küçük parçası: yol-cu → **yol**
2. **Eki ayır**
   Köke eklenen yapım ekini belirle: **-cu**
3. **İşlevini düşün**
   Ek köke hangi anlamı kattı? Yolculuk eden kişi
4. **Cümlede dene**
   "Yolcular otobüse bindi." Anlam cümleye uyuyor mu?

Örnek 2: Bir kökten yeni kelimeler türetelim

Soru: "tuz" kökünden dört farklı işlevde kelime türetiniz ve birer cümlede kullanınız.

Çözüm:

- **tuzluk** (araç): Tuzluğu masanın ortasına koydum.
- **tuzlu** (sahip olma): Çorba biraz tuzlu olmuş.
- **tuzsuz** (yokluk): Doktor dedeme tuzsuz yemek önerdi.
- **tuzlamak** (iş, hareket): Annem salatayı tuzladı.

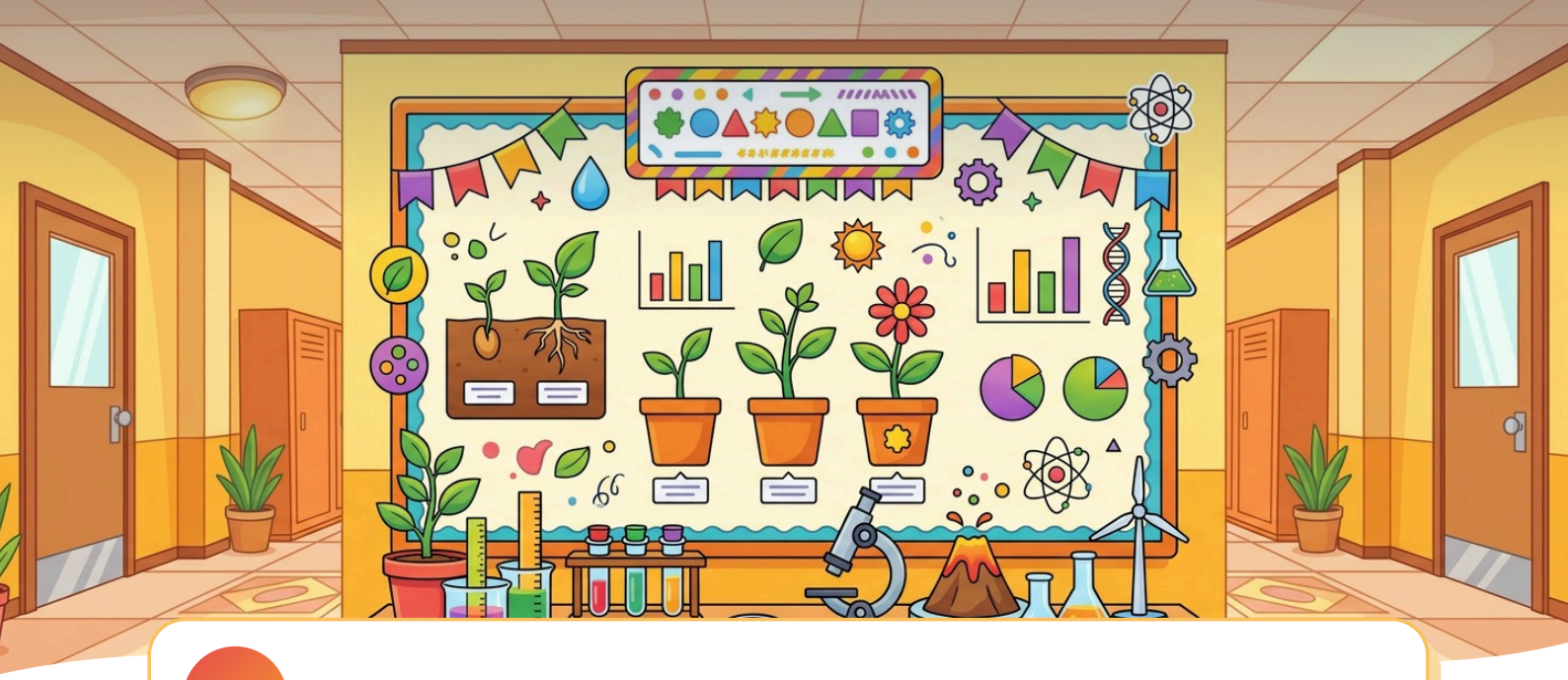
Ne öğrendik?

1. "kitaplık" kelimesinin kökünü ve yapım ekini yazınız. Ek bu kelimeye hangi anlamı katmıştır?

2. "su" kökünden sahip olma, yokluk ve iş-hareket anlamı taşıyan üç kelime türetiniz.

3. "dostluk" ve "tuzluk" kelimelerindeki "-luk" ekinin işlevlerini karşılaştırınız.

4. Aşağıdaki kelimelerin hangisinde yapım eki küçültme ya da sevgi anlamı katmıştır?
   A) balıkçı
   B) kuzucuk
   C) renksiz
   D) silgi

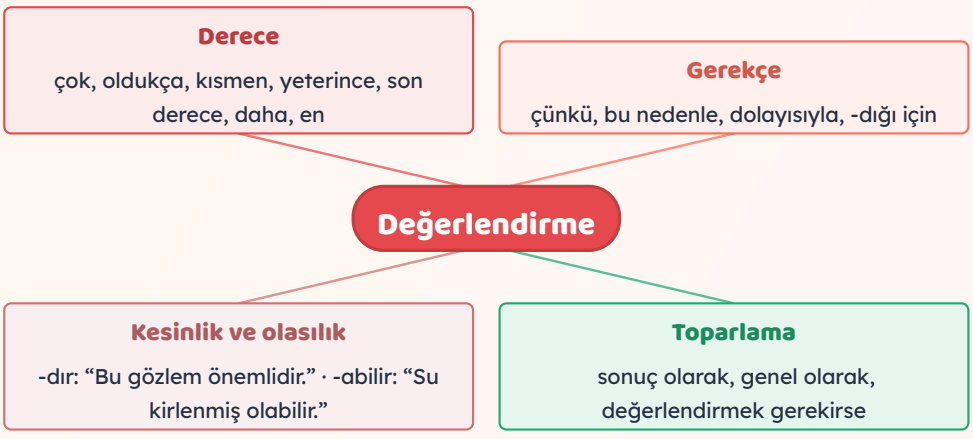
3 Değerlendirme Yaparken

Metinde Şule Hanım iki öğrencinin notlarını karşılaştırdı ve hangisinin daha yararlı olduğunu **gerekçesiyle** söyledi. Bir şeyin ne kadar iyi, yeterli ya da başarılı olduğu hakkında yargıya varmaya **değerlendirme** denir.

Tanım Değerlendirme ifadeleri

Bir konu hakkındaki yargımızı, bu yargının derecesini ve gerekçesini anlatmak için kullandığımız kelime ve eklere değerlendirme ifadeleri denir.

Değerlendirme dili

İyi bir değerlendirme üç sorunun cevabını verir:

- **Ne düşünüyorum?** "Gözlem notları başarılıydı."
- **Ne ölçüde?** "Gözlem notları **oldukça** başarılıydı."
- **Neden?** "**Çünkü** her canlı çizimle gösterilmişti."

Örnek 3: Değerlendirmeyi güçlendirelim

Soru: "Bilim şenliği güzeldi." cümlesini derece, gerekçe ve toparlama ifadeleri kullanarak bir değerlendirme paragrafına dönüştürünüz.

Çözüm: "Okulumuzdaki bilim şenliği **son derece** başarılıydı **çünkü** her sınıf farklı bir deney hazırlamıştı. Deneylerin açıklamaları **kısmen** kısaydı, **bu nedenle** bazı ziyaretçiler soru sormak zorunda kaldı. Gelecek yıl açıklama kartları **daha** ayrıntılı hazırlan**abilir**. **Genel olarak** şenlik öğrenciler için öğretici bir deneyimdi." Paragrafta "son derece, kısmen, daha" derece; "çünkü, bu nedenle" gerekçe; "-abilir" olasılık ve öneri; "genel olarak" toparlama bildirir.

Bağlantı: Damladaki canlıları ilk görenler

Su damlasındaki canlıları ilk görenlerden biri, 1600'lü yıllarda Hollanda'da yaşayan Antonie van Leeuwenhoek'tur. Kendi yaptığı küçük merceklerle göl suyuna bakmış, gördüğü küçücük canlıları mektuplarla ayrıntılı biçimde anlatmıştır. Onun dikkatli **gözlemleri** sayesinde insanlar, gözle göremedikleri canlılardan oluşan yepyeni bir dünyanın varlığını öğrendi. Bugün "gözlem", "gözlemci" gibi kelimeleri kullanırken aslında onun yaptığı işi anlatıyoruz.

Etkinlik 4

Yazma görevi: Bir etkinliği değerlendiriyorum

Katıldığınız bir etkinliği (gezi, kulüp çalışması, okul şenliği, bir film ya da kitap) değerlendiren bir paragraf yazınız.

1. Değerlendireceğiniz etkinliği seçiniz ve beğendiğiniz, beğenmediğiniz yönleri listeleyiniz.
2. Her yargınız için bir gerekçe yazınız.
3. En az iki derece ifadesi (çok, oldukça, kısmen, son derece, daha, en) kullanınız.
4. En az iki gerekçe ifadesi (çünkü, bu nedenle, dolayısıyla, -dığı için) kullanınız.
5. Paragrafınızı "sonuç olarak" ya da "genel olarak" ile bitiriniz.
6. Paragrafınızda en az iki türemiş kelime kullanınız ve altını çiziniz.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Yargı ve gerekçe	Her yargı gerekçesiyle verilmiş	Bazı yargıların gerekçesi yok	Gerekçe yok
Değerlendirme ifadeleri	Derece, gerekçe ve toparlama ifadeleri yerinde	Bir iki ifade kullanılmış	İfade kullanılmamış
Türemiş kelimeler	En az iki tane, anlama uygun	Bir tane	Yok
Yazım ve noktalama	Kurallara uygun	Bir iki yanlış var	Çok yanlış var

Notlarım

4 Yazım ve Noktalama Köşesi

Tanım Bağlaç ve ek

Kelimeleri ya da cümleleri birbirine bağlayan, aralarında anlam ilişkisi kuran kelimelere bağlaç denir. “de, da” ve “ki” bağlaç olarak kullanıldığında kendisinden önceki kelimeden ayrı yazılır. Bir kelimenin sonuna eklenerek onunla bitişik yazılan “-de, -da, -te, -ta” (bulunma eki) ve “-ki” yapıları ise ek sayılır.

De, ki, mi: ayrı mı bitişik mi?

	Ayrı yazılır	Bitişik yazılır
de, da	Ben **de** baktım. Can **da** geldi. (Yerine “dahi, bile” gelir.)	Masa**da** duruyor. Okul**da** yapıldı. (Bulunma eki; yerine “dahi” gelmez.)
ki	Baktım **ki** damla canlılarla dolu. (Bağlaç)	Masa**daki** kavanoz, dün**kü** toplantı, belki, çünkü, sanki. (Ek ve kalıplaşmış kelimeler)
mi	Gördün **mü**? Yüzüyor **mu**? (Önceki kelimeden ayrı)	Hazır **mısınız**? Yorgun **musun**? (Sonra gelen ek bitişik)

“de / da” bağlacı ve “-de / -da” eki

- **Bağlaç olan “de, da” ayrı yazılır:** “Ben **de** baktım.” “Can **da** geldi.” Cümleden çıkarıldığında cümle bozulmaz; yalnızca bağlacın kattığı “dahi, bile” anlamı kaybolur.
- **Bulunma eki olan “-de, -da, -te, -ta” bitişik yazılır:** “Kavanoz masa**da** duruyor.” “Toplantı çarşamba günü okul**da** yapıldı.”

- Pratik yöntem: “de, da” yerine “dahi” ya da “bile” koyabiliyorsanız ayrı yazılır.

“ki” bağlacı ve “-ki” eki

- **Bağlaç olan “ki” ayrı yazılır:** “Baktım **ki** damla canlılarla dolu.”
- **“-ki” eki bitişik yazılır:** “Masa**daki** kavanoz”, “dün**kü** toplantı”, “benim**ki**”.
- “belki, çünkü, sanki, oysaki, mademki, hâlbuki” kelimelerinde “ki” bitişik yazılır.

Soru eki “mi”

Soru eki “mi, mı, mu, mü” kendisinden önceki kelimeden **ayrı**, kendisinden sonra gelen eklerle **bitişik** yazılır: “Gördün **mü**?” “Bu canlı yüzüyor **mu**?” “Hazır **mısınız**?”

İki nokta

Tanım İki nokta

İki nokta (:), kendisinden sonra örnek ya da açıklama geleceğini bildirmek için kullanılan noktalama işaretidir. Konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra da konur.

- Kendisinden sonra örnek verilecek cümlenin sonuna konur: “Mikroskopla şu canlıları gördük: terlik hayvanı, küçük su yosunları.”
- Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonuna konur: “Gözlemin tek bir kuralı var: Acele etmeden, dikkatle bakmalısınız.”
- Öykü ve romanlarda konuşma bölümünden önceki sözün sonuna konur: “Şule Hanım gülümsedi:”
- Karşılıklı konuşmalarda konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur: “Can: Burada bir şey dönüyor!”

Notlarım

Örnek 4: Yanlışları düzeltelim

Soru: Aşağıdaki cümlelerdeki yazım ve noktalama yanlışlarını düzeltiniz.

1. Bende mikroskoba bakmak istiyorum.
2. Dolaptaki kavanozu getirdinmi?
3. Kulübe şu malzemeleri getiriniz, damlalık, büyüteç, defter.

Çözüm:

1. "Ben de mikroskoba bakmak istiyorum." Bağlaç olan "de" ayrı yazılır.
2. "Dolaptaki kavanozu getirdin mi?" Soru eki "mi" ayrı yazılır. "Dolaptaki" kelimesindeki "-ki" ise ektir, bitişik yazılır.
3. "Kulübe şu malzemeleri getiriniz: damlalık, büyüteç, defter." Örnek verilecek cümlenin sonuna iki nokta konur.

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: Yapım ekleri ve yazım

- ✗ "Her ekin yalnız bir anlamı vardır." → ✓ Aynı ek farklı kelimelerde farklı işlev görebilir: göz**lük** (araç), çay**lık** (yer), iyi**lik** (soyut kavram).
- ✗ "Yapım eki kelimenin anlamını değiştirmez." → ✓ Yapım eki **yeni bir kelime** türetir: balık (hayvan), balıkçı (meslek).
- ✗ "Bir şeyi değerlendirmek için 'güzel' demek yeterlidir." → ✓ İyi bir değerlendirme **derece** ve **gerekçe** içerir.
- ✗ "'de' ve 'ki' her zaman ayrı yazılır." → ✓ Bağlaç olan "de" ve "ki" **ayrı**, bulunma eki "-de" ile "-ki" eki **bitişik** yazılır: "Masa**daki** kitabı ben **de** okudum."

✓ Ne öğrendik?

1. "Sanki damlanın içinde bir şehir vardı." cümlesinde "ki" neden bitişik yazılmıştır?

2. "Okulda da bir gözlem kulübü kuruldu." cümlesindeki "-da" ve "da" yapılarını karşılaştırınız.

3. Bir değerlendirme cümlesi yazınız. Cümlenizde bir derece ve bir gerekçe ifadesi bulunsun.

4 Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iki nokta konuşan kişiyi belirten sözden sonra kullanılmıştır?

A) Çantama şunları koydum: kalem, defter, silgi.
B) Ozan: Bu damlada hiçbir şey yok!
C) Öğretmenimizin bir isteği vardı: Herkes not alacaktı.
D) Gölden aldığım su şunları içeriyordu: çamur, yaprak, canlılar.

Notlarım

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Bilim kulübü, göl kıyısındaki bir köye gezi düzenledi. Öğrenciler orada balık tutup satarak geçinen bir amcayla tanıştı. Defne, amcanın işini tek kelimeyle defterine yazacak; yazacağı kelime köke yapım eki gelerek meslek anlamı kazanmış olmalı. Defne aşağıdaki kelimelerden hangisini yazmalıdır?

A) tuzluk
B) balıkçı
C) susuz
D) kedicik

2. Sınıf panosundaki kelime ağacında "-lık, -lik, -luk, -lük" ekleriyle biten dört kelime vardır. Şule Hanım, bu kelimelerden yalnızca birinde ekin elle tutulamayan, soyut bir kavram anlamı kattığını söyledi. Şule Hanım hangi kelimeyi kastetmiştir?

A) gözlük
B) kitaplık
C) dostluk
D) tuzluk

3. Can, bilim kulübü için bir duyuru yazıyor. Duyuruda önce hangi malzemelerin getirileceği söylenecek, sonra malzemeler sıralanacak. Can'ın yazacağı cümlelerden hangisinin sonuna iki nokta konmalıdır?

A) Toplantı saat üçte bitti
B) Damlada pek çok canlı vardı
C) Gözlemimiz çok ilginçti
D) Kulübe şu malzemeleri getiriniz

4. Kulüp üyeleri, göl gezisinde yaptıkları gözlemi değerlendirdi. Şule Hanım, yalnızca bilgi veren öğrencilere göre yargısını gerekçesiyle söyleyen öğrenciyi daha başarılı buldu. Şule Hanım'ın başarılı bulduğu cümle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kulüp toplantısı salı günü yapıldı.
B) Gözlem oldukça başarılıydı çünkü herkes not aldı.
C) Mikroskobun ışığı açıldı.
D) Damlada yeşil canlılar vardı.

5. Ozan, göl suyundan alınan örneğin bulanık olduğunu görüp bir tahminde bulunmak istiyor. Suyu henüz mikroskopta incelemediği için kesin konuşamıyor. Ozan'ın bu durumda söyleyebileceği, olasılık bildiren cümle hangisidir?

A) Göl suyu kirlenmiş olabilir.
B) Göl suyu berraktır.
C) Suyu kavanoza koyduk.
D) Göl suyu çok soğuktu.

6 Şule Hanım, kulüp üyelerinin gezi notlarını okuyor. Notlardan seçtiği dört cümleden yalnızca birinde bağlaç ya da ek yazımı bakımından bir yanlış var. Yazım yanlışı bulunan cümle aşağıdakilerden hangisidir?

A) Can da bizimle laboratuvara geldi.
B) Masadaki kavanozu dikkatle aldım.
C) Sanki damla küçük bir dünyaydı.
D) Bende o kitabı geçen hafta okudum.

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Okuduğum metinde açıkça söylenenleri bulabiliyorum.			
Yapım eklerinin kelimelere kattığı anlamları ayırt edebiliyorum.			
Bir kökten farklı işlevlerde yeni kelimeler türetebiliyorum.			
Bir konuyu derece ve gerekçe göstererek değerlendirebiliyorum.			
de, ki, mi ve iki noktayı kurallarına uygun yazabiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

Ön Değerlendirme

1. “Balık” bir hayvanın adıdır; “balıkçı” ise balık tutan ya da satan kişiyi, yani bir mesleği anlatır.
2. “-lu” eki sahip olma, “-suz” eki yokluk anlamı katmıştır.
3. İkinci cümle daha ayrıntılıdır; çünkü hem derece (“oldukça”) hem gerekçe (“çünkü”) içerir.
4. “Ben de kulübe katılmak istiyorum.” Bağlaç olan “de” ayrı yazılır.

1. Okuyalım: Damladaki Dünya

1. 4, 2, 3, 1.
2. Sakin görünen suyun içinde hiç uyumayan, kalabalık bir dünya olduğunu düşündü; gölü artık eskisi gibi görmüyordu.
3. Kişisel cevap. Örnek: Ozan hatasını kabul edip eksiklerini tamamlamaya başladı. Bu, eleştiriden ders çıkardığını gösterir.

2. Yapım Ekleri Ne İşe Yarar?

1. kitap + -lık. Ek, kitapların konduğu eşya (raf, dolap) anlamı katmıştır.
2. sulu, susuz, sulamak.
3. “dostluk” kelimesinde soyut bir kavram, “tuzluk” kelimesinde bir araç gereç anlamı vardır. Aynı ek farklı işlev görmüştür.
4. **B.** “kuzucuk” kelimesindeki “-cuk” eki sevgi ve küçültme anlamı katmıştır.

4. Yazım ve Noktalama Köşesi

1. “sanki” kelimesinde “ki” kalıplaşmıştır; “belki, çünkü, sanki” gibi kelimelerde bitişik yazılır.
2. “Okulda” kelimesindeki “-da” bulunma ekidir ve bitişik yazılır. Sonraki “da” bağlaçtır, ayrı yazılır; cümleden çıkarılabilir.
3. Örnek: “Gezi oldukça öğreticiydi çünkü müzede pek çok eski eser gördük.”
4. **B.** “Ozan” konuşan kişiyi belirtir; ondan sonra iki nokta konmuştur. A ve D’de örnek, C’de açıklama verilmiştir.

Konu Testi

1. **B.** Defne'nin aradığı kelime bir meslek bildirmelidir. "Balık" kelimesine eklenen "-çı" eki balık tutan ya da satan kişiyi, yani meslek anlamını katmıştır; "tuzluk" araç, "susuz" yokluk, "kedicik" küçültme bildirir.
2. **C.** "Dostluk" elle tutulamayan, soyut bir kavramdır. "Gözlük" ve "tuzluk" araç, "kitaplık" eşya bildirir.
3. **D.** Duyuruda malzemeler sıralanacağı için, malzemeleri duyuran "Kulübe şu malzemeleri getiriniz" cümlesinin sonuna iki nokta konur. Öteki cümlelerden sonra örnek ya da açıklama gelmez.
4. **B.** "Oldukça başarılıydı" değerlendirme, "çünkü herkes not aldı" gerekçedir. Öteki cümleler yalnızca bilgi verir.
5. **A.** Henüz inceleme yapılmadığı için kesinlik bildiren cümleler uygun değildir; "-abilir" yapısı olasılık bildirir.
6. **D.** Bağlaç olan "de" ayrı yazılmalıdır: "Ben de o kitabı geçen hafta okudum."

Notlarım